NORAKSTS

Lieta Nr. A42519308
SKA – 163/2012

SPRIEDUMS

Rīgā 2012.gada 21.novembrī

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments kopsēdē šādā sastāvā:

senatore D.Mita
senatore J.Briede
senators A.Guļāns
senatore V.Kakste
senatore V.Krūmiņa
senators J.Neimanis
senatore I.Skultāne
senatore L.Slica
senatore R.Vīduša

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz sabiedrības ar ierobežotu atbildību „*/Nosaukums/*" pieteikumu par administratīvā akta izdošanas procesā pieļauta procesuāla pārkāpuma konstatēšanu, mantiskā zaudējuma un personiskā kaitējuma atlīdzinājumu, sakarā ar sabiedrības ar ierobežotu atbildību „*/Nosaukums/*" kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2011.gada 30.septembra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Uzņēmumu reģistrs ar 2007.gada 18.septembra lēmumu reģistrēja pieteicējas sabiedrības ar ierobežotu atbildību „*/Nosaukums/*" pamatkapitālu 89 300 latu apmērā.

Pieteicēja 2007.gada 18.decembrī lūdza Uzņēmumu reģistru atzīt 2007.gada 18.septembra lēmumu par spēkā neesošu. Savukārt 2007.gada 20.decembrī pieteicēja lūdza Uzņēmumu reģistru reģistrēt pamatkapitālu 16 000 latu apmērā.

Uzņēmumu reģistrs ar 2007.gada 28.decembra lēmumu pagarināja pieteicējas 2007.gada 20.decembra pieteikuma izskatīšanas termiņu līdz 2008.gada 23.janvārim. Savukārt ar 2008.gada 23.janvāra lēmumu Uzņēmumu reģistrs pagarināja pieteicējas 2007.gada 18.decembra iesnieguma izskatīšanas termiņu līdz 2008.gada 4.martam.

Uzņēmumu reģistrs ar 2008.gada 1.februāra lēmumu atcēla 2007.gada 18.septembra lēmumu un reģistrēja pieteicējas pamatkapitālu 16 000 latu apmērā.

[2] Pieteicēja vērsās Administratīvajā rajona tiesā par administratīvā akta izdošanas procesā pieļauta procesuāla pārkāpuma konstatēšanu. Pieteikumā norādīts, ka Uzņēmumu reģistrs nepamatoti pagarināja 2007.gada 20.decembra pieteikuma un 2008.gada 18.decembra iesnieguma izskatīšanas procesuālo termiņu. Vienlaikus pieteicēja lūdza atlīdzināt zaudējumus un personisko kaitējumu, kas nodarīts ar iestādes vilcināšanos.

[3] Administratīvā rajona tiesa ar 2010.gada 18.maija spriedumu pieteikumu apmierināja daļēji:

1) atzina par prettiesisku Uzņēmumu reģistra 2008.gada 23.janvāra lēmumu, ar kuru pagarināts pieteicējas 2007.gada 18.decembra iesnieguma izskatīšanas termiņš;
2) noraidīja pieteikumu daļā par zaudējumu un personiskā kaitējuma atlīdzināšanu.

Tiesa secināja, ka 2007.gada 20.decembra pieteikuma izskatīšanas termiņu Uzņēmumu reģistrs pagarināja pamatoti, bet 2008.gada 18.decembra iesnieguma izskatīšanas termiņu – nepamatoti. Vienlaikus tiesa atzina, ka pieteicēja nav iesniegusi nevienu pierādījumu, ka tai būtu tikuši nodarīti zaudējumi vai personiskais kaitējums.

[4] Pieteicēja pārsūdzēja Administratīvās rajona tiesas spriedumu daļā, ar kuru noraidīts prasījums par mantisko zaudējumu un personiskā kaitējuma atlīdzināšanu.

Administratīvā apgabaltiesa ar 2011.gada 30.septembra spriedumu pieteikumu šajā daļā noraidīja. Apgabaltiesa pievienojās rajona tiesas sprieduma pamatojumam, papildus norādot tālāk minētos argumentus.

[4.1] Saskaņā ar Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma (turpmāk – Atlīdzinājuma likums) 11.panta pirmo un otro daļu personai ir jāpierāda zaudējumu un personiskā kaitējuma pamats un apmērs.

[4.2] Zaudējumu un personiskā kaitējuma esību pieteicēja pamato ar apstākli, ka Uzņēmumu reģistra nepamatotās kavēšanās dēļ grāmatvedības reģistros nebija iespējams veikt ierakstu par pamatkapitāla palielinājumu, tādējādi radot citām personām maldinošu priekšstatu. Tomēr šāds apgalvojums bez citiem pierādījumiem nav pietiekams.

[5] Pieteicēja par Administratīvās apgabaltiesas spriedumu ir iesniegusi kasācijas sūdzību, lūdzot spriedumu atcelt. Kasācijas sūdzība pamatota ar tālāk minētajiem argumentiem.

[5.1] Iestādes nepamatotas kavēšanās dēļ pieteicējai nodarīti zaudējumi, kurus iestādei ir pienākums atlīdzināt.

[5.2] Tiesa nepamatoti atzina, ka pieteicēja nav iesniegusi nevienu pierādījumu, ka tai būtu tikuši nodarīti zaudējumi vai personiskais kaitējums. Pieteicēja norādīja, ka grāmatvedības reģistros nebija iespējams veikt likumīgu ierakstu par pamatkapitāla palielinājumu 89 300 latu apmērā, jo to nebija veicis sabiedrības dalībnieks. Komercreģistra ieraksts par minēto pamatkapitāla apmēru bija maldinošs.

[5.3] Termiņa neievērošana jau pati par sevi uzskatāma par morālu kaitējumu. Šāda kaitējuma atlīdzināšana cita starpā nepieciešama preventīviem mērķiem.

[5.4] Jāņem vērā, ka pieteicēja ir patērējusi zināmu laiku un resursus, lai iesniegtu pieteikumu un saņemtu labvēlīgu tiesas nolēmumu.

[6] Uzņēmumu reģistrs par kasācijas sūdzību ir iesniedzis paskaidrojumus, norādot, ka tā ir nepamatota.

Motīvu daļa

[7] Pieteicēja apgalvo, ka ar Uzņēmumu reģistra prettiesisko rīcību tai nodarīti zaudējumi. Pieteicējas norādītais apstāklis, ka grāmatvedības reģistros nebija iespējams veikt likumīgu ierakstu un ka ieraksts komercreģistrā bija maldinošs, hipotētiski varētu

būt cēlonis zaudējumiem. Tomēr, kā konstatējusi apgabaltiesa, pierādījumu, ka šādi zaudējumi patiešām tika radīti, nav.

Pieteicējas ieskatā, būtiska nozīme ir laikam un resursiem, kurus tā patērējusi, lai iesniegtu pieteikumu un saņemtu labvēlīgu tiesas nolēmumu. Šāds viedoklis nav pamatots, jo saskaņā ar Atlīdzinājuma likuma 7.panta ceturto daļu par zaudējumiem neuzskata laiku un pūles, ko persona veltījusi lietas risināšanai.

[8] Arī attiecībā uz pieteicējas prasījumu atlīdzināt personisko kaitējumu atbilstoši Atlīdzinājuma likuma 8.panta otrajai daļai redakcijā, kas bija spēkā pirms Satversmes tiesas 2012.gada 6.jūnija sprieduma lietā Nr.2011-21-01 (juridiskajai personai (komersantam) ir tiesības uz atlīdzinājumu tikai par personisko kaitējumu, kas nodarīts tās darījumu reputācijai, komercnoslēpumam un autortiesībām), secināms, ka nav iesniegti nekādi pierādījumi, kas to apliecina. Proti, nav secināms, ka būtu nodarīts kaitējums pieteicējas darījumu reputācijai, komercnoslēpumam vai autortiesībām.

[9] Visbeidzot pieteicēja norādījusi, ka atbilstoši Administratīvā procesa likuma 49.panta trešajai daļai termiņa neievērošana jau pati par sevi uzskatāma par morālu kaitējumu. Kā uzskata pieteicēja, šāda kaitējuma atlīdzināšana cita starpā nepieciešama preventīviem mērķiem.

Senāts detalizētāk izvērtēs šo argumentu.

[10] Administratīvā procesa likuma 49.pants reglamentē iestādei noteiktā termiņa neievērošanas sekas.

Panta otrā daļa paredz, ka gadījumā, ja iestāde neievēro šajā likumā vai citā ārējā normatīvajā aktā noteikto termiņu, kurā tai administratīvā procesa gaitā jāizpilda procesuālā darbība kāda administratīvā procesa dalībnieka labā, šis administratīvā procesa dalībnieks var iesniegt sūdzību augstākā iestādē, bet, ja augstākas iestādes nav vai tā ir Ministru kabinets, – tiesā. Augstāka iestāde septiņu dienu laikā, bet tiesa saprātīgā termiņā pieņem lēmumu, ar kuru uzdod iestādei izpildīt attiecīgo procesuālo darbību, nosakot konkrētu termiņu.

Panta trešajā daļā noteikts, ka, ja iestāde šā panta otrajā daļā minēto augstākas iestādes vai tiesas lēmumu noteiktā termiņā neizpilda, attiecīgā procesuālā darbība, ja tas faktiski un tiesiski ir iespējams, uzskatāma par izpildītu. Ja tas faktiski vai tiesiski nav iespējams, administratīvā procesa dalībniekam, kura labā attiecīgais termiņš noteikts, ir tiesības saskaņā ar šā likuma 8.nodaļas noteikumiem prasīt atlīdzinājumu,

turklāt termiņa neievērošana jau pati par sevi uzskatāma par morālu kaitējumu šā likuma 92.panta izpratnē.

No iepriekš minētajām tiesību normām Senāts secina, ka likumdevējs kā pamatu morālam kaitējumam nav noteicis jebkādu iestādes neievērotu termiņu, bet gan tikai tādu, kas nav ievērots pēc augstākas iestādes vai tiesas norādījuma. Šāda regulējuma mērķis ir veicināt privātpersonu aktīvi aizsargāt savas tiesības un darīt zināmu iestādei, ka jautājuma nerisināšana rada ja ne citādas, tad vismaz emocionālas neērtības (atbilstoši principam, kura saknes meklējamas jau romiešu tiesībās: *Vigilantibus et non dormientibus jura subveniunt* – tiesības kalpo modrajiem, nevis snaudošajiem). Ņemot vērā, ka izskatāmajā lietā šāds apstāklis nav konstatējams, tālākam 49.panta izvērtējumam nav pamata.

Vienlaikus attiecībā uz iestādes nokavētu termiņu kā pamatu atlīdzinājuma noteikšanai ir ņemams vērā tālāk minētais.

[11] Atlīdzinājuma likuma 9.pants noteic, ka morālais kaitējums ir personiskais kaitējums, kas izpaužas kā fiziskās personas ciešanas, kuras tai izraisījis būtisks šīs personas tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu prettiesisks aizskārums.

Kā atzinis Senāts, no šīs normas izriet, ka morālais kaitējums Atlīdzinājuma likumā tāpat kā Administratīvā procesa likuma 92.pantā ir uzskatāms par personiskā (nemantiskā) kaitējuma daļu, kas ir īpaši paredzēts attiecībā uz fiziskajām personām. Morālais kaitējums paredzēts kā īpašs kaitējuma veids – ciešanas. Ciešanas tāpat kā emocijas un sajūtas ir fiziskajai personai piemītošas. Fiziskās un juridiskās personas cilvēktiesību apjoma ziņā ir pielīdzināmas, ja vien tas ir iespējams atbilstoši tiesību būtībai. Juridiskajai personai nav iespējams nodarīt morālas ciešanas, līdz ar to juridisko personu šajā ziņā nav iespējams pielīdzināt fiziskajai personai. Tas nozīmē, ka minēto personu grupas nav pielīdzināmas tiesību apjoma ziņā saistībā ar atlīdzinājuma saņemšanu par morālo kaitējumu. Būtiski, ka juridiskām personām ir tiesības saņemt atlīdzinājumu par nemantisku kaitējumu (*sk. Senāta 2012.gada 14.septembra sprieduma lietā Nr.SKA-72/2012 11.punktu*).

[12] Līdz Satversmes tiesas 2012.gada 6.jūnija spriedumam lietā Nr.2011-21-01 Atlīdzinājuma likuma 8.panta otrā daļa paredzēja, ka juridiskajai personai (komersantam) ir tiesības uz atlīdzinājumu tikai par personisko kaitējumu, kas nodarīts tās darījumu reputācijai, komercnoslēpumam un autortiesībām. Ar minēto spriedumu Satversmes tiesa atzina Atlīdzinājuma likuma 8.panta otrās daļas vārdu „tikai" par

neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes 92.pantam un spēkā neesošu no šīs normas pieņemšanas dienas.

Kā secināja Satversmes tiesa, minētā tiesību norma ļauj tiesai piešķirt juridiskajai personai atlīdzinājumu par tai nodarīto personisko kaitējumu tikai trīs gadījumos: ja kaitējums nodarīts tās darījumu reputācijai, komercnoslēpumam vai autortiesībām. Tomēr no Satversmes 92.panta trešā teikuma izriet, ka personiskais kaitējums juridiskajai personai ir atlīdzināms arī citos gadījumos. Līdz ar to likumdevējs, pieņemot Atlīdzinājuma likuma 8.panta otro daļu, nav pilnībā izpildījis no Satversmes 92.panta izrietošo pienākumu. Tādēļ Atlīdzinājuma likuma 8.panta otrās daļas vārds „tikai" atzīstams par neatbilstošu Satversmes 92.pantam. Savukārt, lai Atlīdzinājuma likuma 8.panta otrās daļas piemērošana līdz tās grozīšanai un jaunās redakcijas spēkā stāšanās dienai neradītu personām Satversmē noteikto pamattiesību aizskārumu, šī norma valsts pārvaldes iestādēm un tiesām jāpiemēro atbilstoši Satversmes 92.pantam, uz to pēc analoģijas attiecinot atvērtu aizsargājamo nemantisko tiesību un interešu uzskaitījumu, kas ietverts Atlīdzinājuma likuma 8.panta pirmās daļas vārdos „vai citām nemantiskajām tiesībām vai ar likumu aizsargātajām interesēm" (*sk. Satversmes tiesas 2012.gada 6.jūnija sprieduma lietā Nr.2011-21-01 8.3., 10.3., 12. un 13.punktu*).

[13] Ievērojot iepriekš 11. un 12.punktā teikto, secināms, ka juridiskās personas nemantiskā kaitējuma atlīdzināšanu pilnā apjomā var īstenot, piemērojot Atlīdzinājuma likuma 8.panta otro daļu. Tas nozīmē arī juridiskās personas tiesības prasīt atlīdzinājumu par kaitējumu saistībā ar termiņa neievērošanu administratīvā akta izdošanā. Vienlaikus atlīdzinājuma piešķiršanā ir jāievēro vispārējie zaudējumu un kaitējuma atlīdzināšanas noteikumi – nav pietiekami konstatēt tikai iestādes prettiesisku rīcību, bet ir jākonstatē sekas, kas radītas ar šo rīcību, un cēloņsakarība starp tām. Izskatāmajā lietā pieteicēja nav iesniegusi pierādījumus, ka iestādes prettiesiskā rīcība ir radījusi kādas sekas pieteicējas nemantiskajām tiesībām vai ar likumu aizsargātajām interesēm. Līdz ar to personiskais kaitējums nav konstatējams.

[14] Ņemot vērā minēto, apgabaltiesa ir pamatoti noraidījusi pieteikumu daļā par atlīdzinājumu.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 1.punktu un 351.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a

Atstāt negrozītu Administratīvās apgabaltiesas 2011.gada 30.septembra spriedumu, bet sabiedrības ar ierobežotu atbildību „*/Nosaukums/*" kasācijas sūdzību noraidīt.

Spriedums nav pārsūdzams.

Senatore	*(paraksts)*	D.Mita
Senatore	*(paraksts)*	J.Briede
Senators	*(paraksts)*	A.Guļāns
Senatore	*(paraksts)*	V.Kakste
Senatore	*(paraksts)*	V.Krūmiņa
Senators	*(paraksts)*	J.Neimanis
Senatore	*(paraksts)*	I.Skultāne
Senatore	*(paraksts)*	L.Slica
Senatore	*(paraksts)*	R.Vīduša

NORAKSTS PAREIZS

Senatore D.Mita

Rīgā 2012.gada 21.novembrī